JÄRJESTÖYHTEISTYÖN OPAS POHJOIS-POHJANMAAN KUNNILLE

Pohjois-Pohjanmaan järjestörakenne -hanke

Pohjois-Pohjanmaan
sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

SISÄLLYS

1.Suositus kunnille järjestöyhteistyöhön
1. Järjestöyhdyshenkilö osaksi kunnan arkea
2. Kunnan tilat asukkaista koostuvien järjestöjen käyttöön
3. Järjestöavustukset sijoituksena kunnan hyvinvointiin ja elinvoimaan
4. Järjestöt voimavarana kunnan hyvinvointityössä

2. Kunta-järjestöyhteistyön toimintamallit
1. Järjestöystävällinen kunta ja maakunta
2. Kuntien järjestöyhteistyön kartoitus
3. Yhdistysyhteistyöasiakirja kunnassa
4. Järjestöyhdyshenkilön toimenkuva
5. Yhdistysilta
6. Yhdistystoimintaan liittyvä tieto kunnan nettisivuilla
7. Yhdistysagenttitoiminta kunnassa

3. Järjestöjen huomioiminen kuntien hyvinvointityössä

4. Järjestötiedon hankkiminen avustusten raportoinnin yhteydessä

5. Pohjois-Pohjanmaan järjestörakenne -hanke

1.SUOSITUS KUNNILLE JÄRJESTÖYHTEISTYÖHÖN

1.Järjestöyhdyshenkilö osaksi kunnan arkea

Pohjois-Pohjanmaan järjestöneuvottelukunta suosittaa, että kuntaan nimetään järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä vastaava järjestöyhdyshenkilö, jonka työtehtävät ja roolit sekä työhön varattu aika on kirjallisesti määritelty.

Järjestöyhdyshenkilön tehtävä kiinnitetään kunnan organisaatioon ja annetaan hänelle mandaatti järjestöjen kanssa toimimiseen sekä järjestöjä koskevien asioiden eteenpäin viemiseen kunnassa.

2.Kunnan tilat asukkaista koostuvien järjestöjen käyttöön

Järjestöneuvottelukunta suosittaa, että kunta tarjoaa järjestöjen käyttöön maksuttomia tiloja silloin, kun toiminta on yleishyödyllistä, maksutonta ja/tai kaikille avointa. Kunta myös tiedottaa käytettävissä olevista tiloista järjestöille.

Tilojen tarjoamisen järjestöjen käyttöön tulee olla tasapuolista ja avointa. Tilojen käyttöön tulee olla selkeät, yhdessä sovitut käytännöt ja ohjeet.

3.Järjestöavustukset sijoituksena hyvinvointiin ja elinvoimaan

Järjestöneuvottelukunta suosittaa, että kunta maksaa avustuksia eri alojen järjestöille. Kunta myös tiedottaa järjestöille haettavissa olevista avustuksista.

Avustuskäytäntöjen tulee olla selkeitä, läpinäkyviä ja tasapuolisia. Järjestöt otetaan mukaan avustusten haku- ja myöntöprosessien suunnitteluun.

4.Järjestöt voimavarana kunnan hyvinvointityössä

Järjestöneuvottelukunta suosittaa, että järjestöt otetaan mukaan hyvinvointityöhön ja -rakenteisiin kunnassa. Hyvinvointikertomus ja –suunnitelma valmistellaan yhdessä järjestöjen kanssa.

Järjestöjen tuottamaa kokemustietoa ja järjestöjen asiantuntemusta hyödynnetään kunnan hyvinvointityössä sekä palvelujen kehittämisessä.

2. KUNTA-JÄRJESTÖYHTEISTYÖN TOIMINTAMALLIT

1.Järjestöystävällinen kunta ja maakunta

Toimintamallin tavoitteena on tarjota kunnille ja sote-maakunnalle/ maakunnallisille organisaatioille sekä järjestöille tietoa siitä, millainen on järjestöystävällinen kunta ja maakunta järjestöjen mielestä.

Järjestöystävällinen kunta ja maakunta

1. mahdollistaa asukkaiden aktiivisen osallistumisen
2. tunnistaa ja tunnustaa järjestöt tasavertaisina kumppaneina
3. nimeää järjestöyhdyshenkilön ja kutsuu järjestöt säännöllisesti koolle
4. tarjoaa järjestöjen käyttöön maksuttomia tiloja
5. maksaa järjestöavustuksia
6. kerää ja hyödyntää asukkaiden kokemuksia palveluissaan sekä
7. viestii järjestötoiminnasta asukkaille

Lisätietoja Innokylässä:
https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/jarjestoystavallinen-kunta-ja-maakunta

2.Kuntien järjestöyhteistyön kartoitus

Kuntien järjestöyhteistyön kartoituksen tartoituksena on tuottaa kuntien ja niissä toimivien järjestöjen käyttöön tietoa siitä, miten järjestöystävällisesti kunta tällä hetkellä toimii suhteessa saman maakunnan muihin kuntiin.

Kartoituksen avulla kunta ja järjestöt voivat yhdessä tunnistaa kehittämiskohteita, joihin kunnassa kannattaisi seuraavan vuoden aikana panostaa.

Lisätietoja Innokylässä:
https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/kuntien-jarjestoyhteistyon-kartoitus

3. **Yhdistysyhteistyöasiakirja kunnassa**

Yhdistysyhteistyöasiakirjassa sovitaan pelisäännöt kunnan ja yhdistysten yhteistyölle

Yhdistysyhteistyöasiakirja

→ **pelisäännöt kunnan ja yhdistysten yhteistyölle**

- Järjestöyhteistyön käytäntöjen kartoittaminen kunnassa: avustukset, tilat, viestintä ja muu yhteistyö
- Asiakirjan sisällön ja prosessin suunnittelu: yhdistykset ja yhdistysagentit mukaan jo suunnitteluvaiheessa mahdollisuuksien mukaan!
- Yhdistysilta ja työpajatyöskentely valituista teemoista yhdessä yhdistysten kanssa
- Asiakirjan kirjoittaminen ja vielä kerran osallistaminen: mahdollisuus kommentoida ja esittää muutoksia sisältöön
- Asiakirjan hyväksyminen tarvittavissa toimielimissä. Valmiista asiakirjasta tiedottaminen on myös tärkeää!
- Asiakirjaa tulee tarkastella ja päivittää säännöllisesti - yhdessä yhdistysten kanssa

Asiakirjaa työstetään kunnan järjestöyhdyshenkilön ja yhdistysten yhteistyöllä seuraavan prosessin mukaisesti:

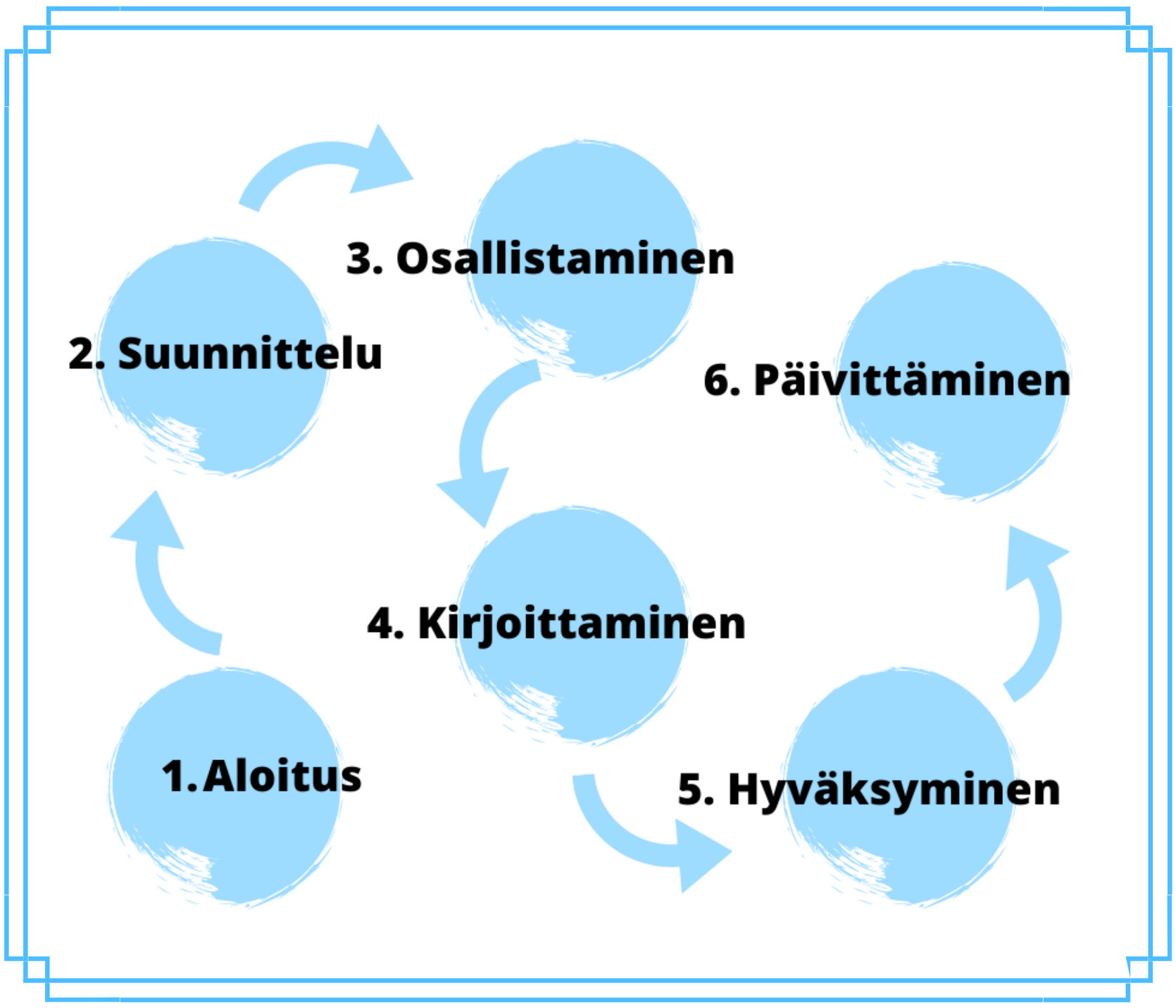

"Yhdistysyhteistyöasiakirjan myötä järjestöistä on tullut kunnan aktiivisia kumppaneita."

-kunnanjohtaja

"Järjestöjen toiminta on aktivoitunut ja tapahtumien määrä on lisääntynyt."

-kunnajohtaja

"Yhdistystoimijat ovat tutustuneet toisiinsa ja sitä kautta yhteistyö muiden yhdistysten kanssa on lisääntynyt."

-yhdistystoimija

Lisätietoja Innokylässä:
https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/yhdistysyhteistyoasiakirja-kunnassa

4.Järjestöyhdyshenkilön toimenkuva

Järjestöyhdyshenkilö on kunnan työntekijä, jonka työnkuvaan kuuluu kunnassa toimivien järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö.

Kunnan järjestöyhdyshenkilön tarkoituksena on tukea kunnan ja yhdistyksien välistä yhteistyötä eri tavoin.

Kunnan nimeämä järjestöyhdyshenkilö

Hei!
Toimin kunnassani järjestöyhdyshenkilönä. Työni on monipuolista ja tärkeää. Yhdistykset toimivat kunnan kumppaneina terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä; ilman yhdistyksiä kunnasta puuttuisi mm. monia kerhoja, vertaistuki-, harrastus- ja vapaa-ajanmahdollisuuksia.

Voin olla esim.:
- hyvinvointikoordinaattori
- vapaa-ajan ohjaaja
- nuoriso-ohjaaja
- kulttuurituottaja
- yhteisö- tai kyläasiamies
- sivistys- tai kulttuurijohtaja

Työnkuvani koostuu:

- yhteydenpidosta yhdistyksiin ja yhdistysten viestien välittämisestä kunnalle
- yhdistysten koollekutsumisesta 2 x vuodessa (yhdistysillat)
- kunta-järjestöyhteistyön kehittämisestä yhdessä yhdistysten kanssa
- yhteistyöstä kunnan vapaaehtoisten yhdistysagenttien kanssa
- osallistumisesta maakunnallisiin järjestöyhdyshenkilöiden tapaamisiin

Keskustellaan yhdessä, kuinka paljon työaikaa näiden tehtävien hoitaminen kunnassamme vie ja kirjataan tämä työnkuvaani.

Lisätietoja Innokylässä:
https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/jarjestoyhdyshenkilon-toimenkuva

5.Yhdistysilta

Kunta kutsuu paikkakunnalla toimivat järjestöt koolle säännöllisesti vähintään 1-2 kertaa vuodessa:

Yhdistysilta

→ **Kunta kutsuu paikkakunnalla toimivat järjestöt koolle säännöllisesti vähintään 1-2 kertaa vuodessa**

- **Yhdistysillan suunnittelu ja ohjelman koostaminen: yhdistysagentit ja muut järjestöyhteistyötä tekevät virkamiehet koolle!**
- **Illan teeman valitseminen, esim. yhdistysyhteistyöasiakirja, avustukset, vuosikello, tilat, viestintä, kuntastategia, kokemustieto...**
- **Yhdistysillan koolle kutsuminen; monikanavainen viestintä ja mahdolliset ilmoittautumiset tarjoilun riittävyyden varmistamiseksi**
- **Yhdistysillan jälkeen: kooste yhdistyksille illan sisällöstä ja jatkosta informoiminen**

”Toiminta on systemaattisempaa ja johdettua."

-järjestöyhdyshenkilö

”Järjestöjen ja kunnan välinen tehtäväjako ja roolit ovat entisestään selkiytyneet."

-järjestöyhdyshenkilö

”Tapaamisten myötä tunnemme toisemme paremmin ja yhteistyön tekeminen on helpompaa. Yhteistyön ansiosta on syntynyt uusia hankkeita ja toimintoja".

-järjestöyhdyshenkilö

Lisätietoja Innokylässä:
https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/jarjestoyhdyshenkilon-toimenkuva

6.Yhdistystoimintaan liittyvä tieto kunnan nettisivuilla

Kunnassa toimivien yhdistysten toiminnan tukemiseksi ja yhdistysten näkyvyyden lisäämiseksi kaikki yhdistystoimintaan liittyvä tieto tulisi olla löydettävissä helposti yhdestä paikasta kunnan nettisivuilta. Yhdistystoiminta -sivu palvelee sekä yhdistystoimijoita että kuntalaisia.

Yhdistystoimintaan liittyvä tieto kunnan nettisivuilla

Kunnassa toimivien yhdistysten toiminnan ja viestinnän tueksi kunta lisää nettisivuilleen yhdistystoiminta -sivun, josta löytyy kaikki tarvittava tieto yhdistystoimintaan liittyen.Yhdistystoiminta -sivu palvelee sekä yhdistystoimijoita että kuntalaisia.

- **Yhdistystoiminta- sivuille lisätään kunnan järjestöyhdyshenkilön sekä yhdistysagentin / yhdistysagenttien yhteystiedot.**
- **Yhdistysten yhteystiedot koostetaan sivulle joko toimeksi.fi -verkkopalvelun alueellisen rajapintaratkaisun avulla (esim. Pohjois-Pohjanmaalla ihimiset.fi) tai muulla tavoin.**
- **Yhdistystoiminta -sivuilta löytyy tieto yhdistysten tapahtumista sekä yhdistyksille suunnatuista tilaisuuksista esim. yhdistysillat. Kunta voi käyttää tässä omaa tapahtumakalenteria tai toimeksi.fi -verkkopalvelukokonaisuuden rajapintaratkaisua.**
- **Yhdistystoiminta -sivuille koostetaan kaikki yhdistystoimintaan liittyvät lomakkeet ohjeineen, mm. järjestöavustushakulomakkeet, -ohjeet sekä hakuaikataulut.**
- **Yhdistystoiminta -sivuille koostetaan kaikki yhdistysten käytössä olevat tilat.**
- **Yhdistystoiminta -sivuille koostetaan Kunnan ja yhdistysten yhteistyöhön liittyvä muu tieto mm. yhteistyöasiakirja**

Lisätietoja Innokylässä:
https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/yhdistystoimintaan-liittyva-tieto-kunnan-nettisivuilla

7.Yhdistysagenttitoiminta kunnissa

Yhdistysagentti on aktiivinen vapaaehtoinen tai jonkin yhdistyksen työntekijä, jonka tehtäviin kuuluu toimiminen yhdistysten yhteisenä vaikuttajana, edustajana ja tukijana omassa kunnassaan.

Yhdistysagenttitoiminnan tarkoituksena on tukea kunnan ja yhdistysten välistä yhteistyötä. Yhdistysagentin tehtävänkuvaan kuuluvat esim. kunnan järjestöyhdyshenkilön ja yhdistysten välisen yhteistyön edistäminen, yhdistysten yhteinen vaikuttaminen ja/tai yhdistysten auttaminen Toimeksi.fi -verkkopalvelun alaisen alueellisen palvelun käyttöönotossa.

Vapaaehtoinen yhdistysagentti

Hei!
Toimin kunnassani vapaaehtoisena yhdistysagenttina. Haluan levittää ilosanomaa siitä, että kunnassa, jossa yhdistysten tarpeet on huomioitu, toimii paljon aktiivisia yhdistyksiä, jotka tuottavat kuntalaisille monipuolista toimintaa ja lisäävät näin kuntalaisten hyvinvointia.

Aktiivinen yhdistystoimija tai yhdistyksen työntekijä, joka on kiinnostunut toimimaan yhdistysten yhteisenä vaikuttajana, edustajana ja tukijana omassa kunnassaan.

Vapaaehtoistehtäväni koostuu:

- yhteistyöstä kunnan järjestöyhdyshenkilön kanssa
- toimin yhteyshenkilönä yhdistysten ja kunnan välillä, näin edistän yhteistyötä
- osallistun kunnan järjestämiin tapahtumiin ja työpajoihin, jotka on suunnattu yhdistyksille ja pidän niissä yhdistysten asioita esillä
- ohjaan yhdistyksiä Toimeksi.fi -verkkopalvelun alaisen alueellisen palvelun käyttöönotossa

Lisätietoja Innokylässä:
https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/yhdistysagenttitoiminta-kunnissa

3. JÄRJESTÖJEN HUOMIOIMINEN KUNTIEN HYVINVOINTIKERTOMUKSISSA

Pohjois-Pohjanmaan kunnat tunnistavat hyvinvointikertomuksissaan ja -suunnitelmissaan hyvin järjestöjen roolit hyvinvoinnin ja terveyden sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisessä. Muut järjestöjen roolit, järjestöyhteistyön rakenteet sekä järjestöjen toimintaedellytykset on dokumenteissa heikommin huomioitu. Tulokset käyvät ilmi Pohjois-Pohjanmaan järjestörakenne -hankkeen tekemästä erittelystä osana Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointitoimijoiden verkoston työtä.

Näkyy hyvin

- Järjestöt hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä
- Järjestöt osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisessä
- Järjestöt kunnan kehittämistyössä
- Järjestöt tarjoavat harrastustoimintaa
- Järjestöjä yhteistyökumppaneina toimialoittain

Näkyy kohtalaisesti

- Järjestöjä yhteistyökumppaneina nimeltä
- Järjestöjen toimintamuotoja nimeltä
- Järjestöjen kutsuminen koolle/yhteistyörakenne
- Järjestöjen osallistaminen tai kuuleminen
- Järjestöavustusten maksaminen
- Järjestöt tuottavat palveluja

Näkyy vähän tai ei ollenkaan

- Järjestöyhteistyön kirjatut käytännöt
- Sopimukset järjestöjen kanssa
- Järjestöyhdyshenkilö/ Yhteistyötä
- Maksuttomien tilojen tarjoaminen/Tilojen tarjoaminen
- Järjestöavustuksien summia
- Kunnan rooli järjestötoiminnasta viestimisessä/ Ihimiset.fi-palvelu
- Järjestöt työllisyyden edistämisessä
- Järjestöt kuntakuvan, viihtyisyyden ja /tai matkailun edistämisessä
- Järjestöt turvallisuuden edistäjinä
- Järjestöt kokemustiedon tuottajina
- Pohjois-Pohjanmaan järjestörakenne-hanke/yhdistysagentit

Pohjois-Pohjanmaan järjestörakenne suosittelee, että tulevissa hyvinvointikertomuksissa ja -suunnitelmissa kuvattaisiin nykyistä tarkemmin seuraavia asioita:

Rakenteet

- Järjestöyhdyshenkilö/ yhteistyötä tekevä toimiala tai virkamies
- Järjestöyhteistyön kirjatut käytännöt
- Sopimukset järjestöjen kanssa

Toimintaedellytykset

- Järjestöavustusten maksaminen
- Järjestöavustusten summia
- Maksuttomien tilojen tarjoaminen/ Tilojen tarjoaminen
- Kunnan rooli järjestötoiminnasta viestimisessä/Ihimiset.fi-palvelu

Järjestöjen roolit

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä
- Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisessä
- Kokemustiedon tuottajina
- Kunnan kehittämistyössä
- Työllisyyden edistämisessä
- Kuntakuvan/ viihtyisyyden ja/ tai matkailun edistämisessä

4. JÄRJESTÖTIEDON HANKKIMINEN AVUSTUSTEN RAPORTOINNIN YHTEYDESSÄ

Yhdistyksille maksettavien kohdeavustusten käyttöä koskevassa raportoinnissa yhdistyksiltä kannattaa kerätä perustietoa avustuksella toteutetusta toiminnasta lomakkeella, jossa määriteltäisiin selkeästi kunnan haluama tieto kaikilta avustusta saaneilta yhdistyksiltä. Tällainen tieto voisi olla esimerkiksi tapahtumaan, tilaisuuteen, liikuntaryhmään, retkeen tai kilpailumatkaan osallistuneiden määrä, arvio käytetyn vapaaehtois- ja talkootyön tuntimäärästä koskien avustusten kohteena olevaa toimintaa ja kunnan tuen osuus kokonaiskuluista.

Näin sekä kunnalla että yhdistyksillä olisi käytettävissä vertailukelpoista tietoa siitä, kuinka paljon monipuolista toimintaa avustuksilla toteutetaan, kuinka laajasti toiminta kuntalaisia hyödyttää ja kuinka paljon tärkeää vapaaehtoistyötä yhdistyksissä tehdään tämän eteen.

Yhdistysten avustusraportointi

1. **Tapahtumaan / tilaisuuteen / toimintaan osallistuneiden määrä**
2. **Käytettyjen vapaaehtois- ja talkootuntien määrä**
3. **Avustuksen kohteena olevan toiminnan kokonaiskustannus (kunnan avustuksen osuus kokonaiskuluista)**

5. POHJOIS-POHJANMAAN JÄRJESTÖRAKENNE -HANKE

Pohjois-Pohjanmaan järjestörakenne -hanke on kehittänyt ja edistänyt järjestöjen, kuntien ja maakuntatason toimijoiden yhteistyötä vuosina 2017-2020. Hankkeen tavoitteena on ollut tehdä Pohjois-Pohjanmaasta järjestöystävällisempi. Hankkeessa tehty työ luo vahvan perustan myös tulevaisuuden järjestöyhteistyölle kunnissa ja maakunnassa.

Pohjois-Pohjanmaan järjestörakenne -hanke on toiminut osana Sosiaali- ja terveysministeriön tukemaa Järjestöt mukana muutoksessa -ohjelmaa, joka on koostunut 17 maakunnallisesta hankkeesta ja koordinaatiohankkeesta. Hankkeiden yhteisenä tavoitteena on ollut nostaa esiin järjestöjen roolia kuntien ja maakuntien kumppaneina.

Pohjois-Pohjanmaalla hanketta on hallinnoinut Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry. Hankkeessa on työskennellyt kolme työntekijää: Helena Liimatainen, Anna Katajala ja Anni Rekilä.

Lisätietoa Pohjois-Pohjanmaan järjestöystävällisyydestä löytyy sivulta www.jarjestoystavallinen.fi

JÄRJESTÖYSTÄVÄLLINEN POHJOIS-POHJANMAA

Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

TUETTU VEIKKAUKSEN TUOTOILLA